

Aktuelt nå

Kontekstualisering og relativisering

Ingen bør kunne beklage sig over mangel på medieopmærksomhed for børn og deres vilkår. Lødheden kan diskuteres, men kvantiteten fejler ikke noget. I skrivende stund er det afsløringen af et internationalt børnepornografisk netværk, som fylder spalter og æter; en TV-udsendelse afdækker, hvor skammeligt slet det er fat med skolebyggeriet i Norge – et vilkår, som vi kender igen i andre nordiske lande; vi har just set et bestialsk mord på to tiårige piger i England udfoldet i medierne; osv. – listen kan forlænges ad libitum.

Der er en tendens til at fremhæve de negative sider af børns liv. Det ligger vel i den presses natur, som søger det sensationelle for at få solgt sit budskab. Hvor er de gode nyheder?

Den virkelig gode nyhed for nordiske børn kan vi bl.a. slutte os til ved at læse om andre af dagens negative nyheder fra den globale scene: i sammenligning med de fleste andre børn har de det godt! Lad os sætte det i relief.

Der har ganske vist ikke været rettet noget nævneværdigt søgelys på børn ved den netop afsluttede verdenskonference i Johannesburg – efterfølgeren af topmødet i Rio de Janeiro for ti år siden. På den anden side berører hvert eneste af de temaer, som bliver taget op i disse sammenhænge, børns tilværelse – og listen er lang over selv basale mangler, forsømmelser og overgreb, som millioner af børn må opleve – vi kender den næsten til hudløshed. Ja vi er måske så godt og hyppigt informerede om børns elendige vilkår, at vi er på vej til at blive resistente og til sidst blot ser overskrifterne. For hvem kan egentlig forholde sig til den kendsgerning, at der hver eneste dag dør omtrent 30000 mindreårige børn af sygdomme, som på enkel vis kunne have været forhindret, om viljen til andre ressourcefordelinger både globalt og nationalt havde været til stede? Det svarer til ti gange ofrene fra den 11.09.2001 – hver eneste dag.

Skal vi være mere konkrete for at forstå? – ligesom anslagene i New York og Washington var brutalt konkrete. Måske det var tanken bag ideen om på Rio-topmødet at udvælge otte spædbørn, som skulle følges i løbet af de næste ti år. Den engelske avis The Observer fortalte historien om nogle af dem. Deres liv er fortællinger om sult, forurening, fattigdom og død.

Erodo fra Kenya var blevet offer for våbenhandel – banditter havde gentagne gange angrebet hans familie for at stjæle dens kvæg. Hans drøm i livet var adgang til rent vand.

Panjy fra Indien: hendes far døde af kemisk forgiftning kort efter, hun var blevet født. Hendes bror lider stadig af den samme kemiske forurening, hendes mor slavearbejder 80 timer om ugen til en løn af mindre end £2 ugentlig. Panjys drøm er at blive læge for at kunne behandle folk gratis.

Kinesiske Kay Kay ser næsten aldrig sine forældre, som på grund af befolkningstætheden er tvungne til at arbejde langt borte fra hjemmet – og 70 timer hver om ugen for at overleve. Hun har en drøm om højhælede sko.

For Visumzi, en sort dreng i Sydafrika, er fremtiden mørk. Han bor i en af de mest voldsramte ghettoer og spurgt om sin drøm svarede han: ”Jeg ville stoppe voksnes voldtægt af børn. Folk er gode nok indtil lønningdagen, så blive de fulde og handler som voksne gangstere.”

Et barn døde uden at være navngivet inden tre måneder var gået efter Rio. Forældrene nægter der at give navn til deres børn før de fylder et år – et klassisk tegn på høj børnedødelighed i dette område – Venezuelas regnskove.

Kun en enkelt gik det rimeligt godt – en privilegeret hvid dreng, Justine, fra Sydafrika; han måtte kun lide den tort at skulle integreres med andre racer i skolen.

Den gode nyhed, som sagt – hvis vi er kyniske nok til på den baggrund at kalde det en god nyhed – er, at nordiske børns vilkår trods alt er præget af velstand. Som Baldur Kristjánsson demonstrerer i sin artikel i dette nummer af *Barn* om den nordiske barndom, så kan den nok være præget af mange forskelligheder, men i sammenligning med vilkårene for børn i den store verden forkommer den nordiske barndom at være meget ensartet i positiv forstand. Det er først, når vi går tæt på og så at sige glemmer de globale omstændigheder, vi bliver i stand til at se forskellene mellem de enkelte nordiske lande. Det er en vigtig komparativ indsigt – men det er vigtigt samtidig at insistere på, at der må gøres sammenligninger både indadtil og udadtil – ikke nødvendigvis på samme tid, men fra tid til anden må der foretages nogle synteser, som giver mening til de kontekster, forskere har valgt.

Men der findes også andre sammenligninger. Kine Halvorsen Thoréns beskrivelse af børns fysiske udemiljø indbyder til en sammenligning på tværs af generationer – ligesom det er tilfældet med børns indemiljø, som ovenfor nævnte TV-udsendelse handlede om. Spørgsmålet er, om vi byder børn samme vilkår som voksne – eller om voksne ville acceptere de helt utilfredsstillende miljøkvaliteter, som børn bydes på de arenaer, vi voksne

forlanger de skal opholde sig på. Børn har ikke – end ikke sammen med deres forældre – samme mulighed for at udøve magt og indflydelse som andre aldersgrupper har det.

Lighed – for eksempel lighed mellem generationer – forudsætter ligeværd. Det er det tema, som Vigdis Lysne tager for sig i første del af sin artikel (anden del kommer i næste nummer). Hun bruger bl.a. analyser af begrebet ondskab til at vise, at det formentlig kun er sjældent, at børn krænkes og øves vold imod som et resultat af en bevidst handling. En sådan analyse fortjente at blive anvendt i den større globale sammenhæng – for er der da ikke netop tale om en blind og strukturel markedsvold samtidig med at børn i ceremonielle sammenhænge, som på topmøder for voksne eller for børn, gives alle gode ord og intentioner med på vejen?

Temaet for Anne Sparrmans artikel er børns visuelle kultur. Artiklen viser hvordan børn aktivt benytter sig af det visuelle rum og artefakter og selv tilegner sig dele af kulturen uden at fornægte, at de også formes af den. Dens almene indsigter ville utvivlsomt også kunne bruges under andre himmelstrøg, men det er helt legitimt at foretage den slags næranalyser af nogle børns konkrete virkelighed.

Dette nummer af *Barn* er endnu et godt eksempel på, at tidsskriftet efterlever intentionen om at blive et nordisk tidsskrift – med artikler fra to norske, en svensk og en islandsk forfatter, og sidstnævnte tager i tilgift hele den nordiske barndom for sig. Barndommens vilkår i nordiske lande – som de opleves i alle variationer af børn selv, af voksne forældre, lærere, og mange andre af den i børn og barndom mere eller mindre interesserede offentlighed – vil fortsat stå centralt i dette tidsskrift. Men det skader ikke, om vi engang imellem mindes om den globale sammenhæng vore lande – børn som voksne – er en del af, og som vi har medansvar for.

Det er i moderne barndomsforskning almindeligt at forlange *kontekstualisering*. Det betyder så meget som at kræve, at vi sætter vort forskningstema i sammenhæng. Der findes små og store sammenhænge eller kontekster – nogen ville tale om mikro og makro. I princippet har ingen nogen ret til at fremhæve den ene kontekst på bekostning af den anden. I den arbejdsdelte forskning er der imidlertid et stort behov for, at mikro- og makro-forskerne bruger hinanden noget mere.

Der er selvsagt ikke nogen fornuftig grund til ikke at kritisere elendige fysiske miljøer for børn i Norden og kræve forbedringer, blot fordi vilkår for børn i tredje verdens lande er endnu dårligere. For børn og deres forældre opleves vilkårene uretfærdige, når naboen eller den voksne generation ikke slider med de samme problemer. Det kaldes i forskningen for ”*relative deprivatio*” – og den er reel nok. Således kan vore dagligdags

Aktuelt nå

vilkår altid relativeres – og kontekstualiseres. Det er forskningens opgave. Men vi skal også have mod til at erkende vores *relative fortrin* i den større, globale sammenhæng. Det er en anden form for kontekstualisering, som ikke er mindre relevant.

Jeg takker læserne for deres interesse i *Barn* og overgiver hvervet som ansvarshavende redaktør til min efterfølger som daglig leder af NOSEB, Anne Trine Kjørholt.

Jens Qvortrup